

«فمینیسم، جنسیت و سکسوالیته»

 iranacademia.com | academix.iranacademia.com
     @iranacademia.com

عنوان	زنان و مبارزه آنلاین
نویسنده	
مترجم	
منبع	سایبرپژوه
آدرس منبع	https://bit.ly/3krWWO4

زنان و مبارزه آنالین

موج‌های چهارگانه فمینیسم؛ موج چهارم، کنشگری در فضای مجازی

سایبرپژوه – در نوشتار قبل، به تقسیم‌بندی فمینیسم بر اساس ایدئولوژی‌های مختلف پرداختیم. دسته‌بندی دیگری نیز برای فمینیسم وجود دارد و آن تقسیم‌بندی بر اساس دوره‌های زمانی است. برخی از نظریه‌پردازان حوزه فمینیسم، تاریخ فمینیسم را به دوره‌های مختلف تحت نام «موج» تقسیم‌بندی می‌کنند. فمینیست‌ها در هر موجی به دنبال دستیابی به اهداف مشخصی با استراتژی‌های متنوعی بودند. نگاهی گذرا به امواج فمینیستی به قرار زیر است:

موج اول

موج اول مربوط به ۱۸۴۰ الی ۱۹۲۰ میلادی بود که زنان به دنبال حق تحصیل و حقوق قانونی خود با استراتژی کسب علم و روشن‌فکری بودند و روش مبارزه‌شان اعتراضات خیابانی، استفاده از پمفلت‌ها [۱] و روزنامه‌ها بود و از این طرق پیگیر دستیابی به هدفشان بودند.

موج دوم

در موج دوم که مربوط به دهه‌های ۶۰ تا ۸۰ میلادی می‌شود، زنان علاوه بر حقوق قانونی، خواستار رسیدن به برابری و خودمختاری بودند. آن‌ها با افزایش آگاهی، اعتراض و نافرمانی مدنی بوسیله ارتباطات شخصی در مراکز و گروه‌های زنان، مجلات و اعتراضات خیابانی به دنبال رسیدن به اهدافشان بودند. فمینیست‌های موج دوم عبارت «[امر] [شخصی] [امر] سیاسی است» را ترسیم کردند به این معنی که تأثیر تبعیض جنسی و پدرسالاری را بر همه جنبه‌های زندگی خصوصی زنان پررنگ کنند.

فمینیست‌های برجسته‌ای مانند بتی فریدان [۲] روشن کردند که فمینیسم در موج دوم خود دنبال شکستن کلیشه‌های جنسیتی بوده است و بنابراین تأکید می‌کنند که فمینیسم به همان میزان که برای زنان اهمیت دارد برای مردان نیز با اهمیت است. با این حال، فمینیست‌های موج دوم بدون توجه به اینکه محورهای مختلف بسیاری وجود دارد که گروه یکنواخت زنان را از هم جدا می‌کند، با زنان به عنوان گروهی همگن رفتار می‌کردند. بل هوکس [۳] در کتاب «آیا من یک زن نیستم؟» اشاره به کاهش ارزش زنانگی زنان سیاه‌پوست و کنار گذاشتن زنان رنگین پوست از جنبش فمینیستی کرده است. هوکس بحث می‌کند که این اتفاق سبب تقویت نژادپرستی و تعصب‌ورزی علیه گروه‌های اجتماعی (classism) درون جنبش می‌شود و تنها خود زنان از این مسئله رنج می‌برند.

موج سوم

دهه ۹۰ قرن بیست و دهه اول قرن بیست و یک را دوره موج سوم فمینیسم می‌دانند. فمینیسم در این دوران به موضوع تنوع و حقوق فردی و جهانی افراد با استراتژی فعالیت فرهنگی، بیان شخصی و فردی توجه داشت. مبارزات‌شان در قالب ارتباطات شخصی از طریق وب، فرهنگ، موسیقی و رویدادهای بزرگی که گاه به گاه روی می‌داد، شکل می‌گرفت.

نکته دیگری که در خصوص پیشرفت موج سوم می‌توان در نظر گرفت، فعالیت رنگین پوستانی چون بل هوکس بود. نظریه کوئیر [۴] از دیگر عوامل مهم و مؤثر در فمینیسم موج سوم بود و به شدت تحت تأثیر تحقیقات دانشگاهی این نظریه قرار گرفت. نظریه کوئیر [۵] بر این باور است که جنسیت و تمایلات جنسی دسته‌بندی‌های سیالی هستند و به راحتی نمی‌توان با دو گانه «مرد» و «زن» آن را درک کرد.

موج چهارم

در سالهای اخیر عده‌ای از نظریه‌پردازان و فعالین فمینیستی معتقدند به دلیل تغییراتی که در استراتژی‌های مبارزاتی فمینیست‌ها رخ داده، موج بعدی فمینیسم در حال شکل‌گیری است یا حتی شکل گرفته است.

موج چهارم از تلاقی اینترنت و جنسیت شکل می‌گیرد که از طریق نت و شبکه‌های اجتماعی و پلتفرم‌های تصویری به بازنمایی مسائل زنان و دختران می‌پردازد. موج چهارم با تکنولوژی تعریف می‌شود، تکنولوژی ابزاری است که به زنان اجازه می‌دهد که جنبش آنلاین قوی، عمومی و واکنش‌پذیر بسازند.

به دلیل تفاوت نظر در وجود یا نبود موج چهارم، برای شروع این موج تاریخ دقیق و دارای اجماعی اعلام نشده است. یکی از دلایل آن این است که نمی‌توان وقوع یک رویداد مشخص را مبدأ موج چهارم قرار داد، بلکه مجموعه‌ای از فعالیت‌ها و تغییرات در عرصه ارتباطات، افزایش آگاهی زنان، دسترسی سهل‌الوصول به اطلاعات و اثرگذاری آسان‌تر از طریق نت و سایبر را باید در شروع این موج اثرگذار دانست. ورود به موج چهارم فمینیسم مربوط به فعالیت‌های جدید فمینیست‌ها در فضای مجازی است.

بیشتر نظریه پردازان موج‌های اول و دوم اساتید و دانشگاهیان بودند در حالیکه کنشگران اصلی موج چهارم فعالین رسانه‌ای و سایبری و همچنین ایده پردازان این موج نویسنده‌ها و ژورنالیست‌ها هستند؛ تعداد بسیار کمی از دانشگاهیان و شخصیت‌های بارز علمی موافق جریان موج چهارم فمینیسم هستند که می‌توان از دکتر الاسید مونرو، [۶]استاد دانشگاه استرلینگ [۷]اسکاتلند که در حوزه ارتباطات، رسانه و فرهنگ فعالیت می‌کند نام برد.

علیرغم اینکه مخالفان موج چهارم معتقدند شواهد موجود، دلیل کافی برای شروع موج جدید فمینیسم نیست اما روی آوردن فمینیست‌های جوان به اینترنت و فعالیت آنان در عرصه ی سایبری و پلتفرم های مختلف، دلیل کافی برای موافقان موج چهارم محسوب می شود که این موج شروع شده است و این امر ضروری است که دانشگاهیان به اثراتی که تکنولوژی‌های جدید بر بحث ها و فعالیت های فمینیستی دارند بپردازند.

یک استاد آمریکایی رشته ارتباطات درباره وجود موج چهارم معتقد است که این موج فمینیسم نیز مانند سایبرفمینیسم [۸]متأثر از اینترنت می‌باشد، با این تفاوت که موج چهارم فمینیسم در پاسخ به فعالیت‌های زنان در حوزه‌های مربوط به تکنولوژی و رسانه‌های اجتماعی مانند جنبش هشتگ‌سازی شکل گرفته است. البته می‌توان اشاره کرد که موج چهارم، فعالیت‌هایی که مربوط به آزار و اذیت‌های جنسی است را نیز شامل می‌شود، کما اینکه اکثر هشتگ‌های ساخته شده در خصوص زنان، به تجربیات‌شان از خشونت و آزار جنسی مرتبط است.

[۱] پمفلت نوعی رسانه‌ی کاغذی است که معمولاً در برگه‌هایی که به سه قسمت تقسیم می‌شوند تهیه می‌گردد. (بروشور)

[۲] Betty Friedan

[۳] bell hooks

[۴] queer theory

[۵] یک رویکرد ادبی و فرهنگی که مقوله‌های سنتی جنس و جنسیت را رد می‌کند- (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/queer%20theory>)

[۶] Dr Ealasaid Munro

[۷] Stirling

[۸] در مقاله بعدی از سایبرفمینیسم خواهیم نوشت.

- Munro, E. (2013). »Feminism: A Fourth-Wave?«, *Political Insight*, ۴, ۲۲-۲۵
- Cochrane, Kira (2013). »The fourth wave of feminism: meet the rebel women«, available at: <https://www.theguardian.com/world/2013/dec/10/fourth-wave-feminism-rebel-women>
-